

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№1, 2018

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

UDC (უაკ) 34(051.2)

ს-216

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., თსუ)

სარედაქციო კოლეგია:

ლევან ალექსიძე (პროფ., თსუ)

გიორგი დავითაშვილი (პროფ., თსუ)

ავთანდილ დემეტრაშვილი (პროფ., თსუ)

ბესარიონ ზოიძე (პროფ., თსუ)

თევდორე ნინიძე (პროფ., თსუ)

ნუგზარ სურგულაძე (პროფ., თსუ)

პაატა ტურავა (პროფ., თსუ)

ლადო ქანტურია (პროფ., თსუ)

ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)

ლელა ჯანაშვილი (ასოც. პროფ., თსუ)

გიორგი ხუბუა (პროფ., თსუ)

ლაშა ბრეგვაძე (თ. წერეთლის სახ. სახელმწიფოსა და

სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი)

გუნთერ ტოიბნერი (პროფ.,

ფრანკფურტის უნივერსიტეტი)

ბერნდ შუნემანი (პროფ.,

მიუნხენის უნივერსიტეტი)

იან ლიდერი (პროფ.,

ფრაიბურგის უნივერსიტეტი)

ხესე ანტონიო სეოანე (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

კარმენ გარსიმარტინი (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

არტაკ მკრტიჩიანი (პროფ.,

ლა კორუნიის უნივერსიტეტი)

*გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საუნივერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით*

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
გამომცემლობა, 2019

ISSN 1987-7668

მედიაცია და მედიაციის მაგალითზე დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების ინოვაციური ფორმა – ონლაინდავის გადაწყვეტა (ODR)¹

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, მზარდი ტემპით იკიდებს ფეხს და მკვიდრდება ყოველდღიურ გამოყენებაში, როგორც კონფლიქტში მყოფი მხარეებისთვის შეთანხმების მისაღწევად ყველაზე მისაღები საშუალება.

მრავალი ევროპული ქვეყანა სასამართლო საქმისწარმოების ინიცირებამდე შიდა იურიდიულებში მედიაციის სავალდებულოდ გამოყენების ფორმებს ნერგავს, რითაც კიდევ უფრო უწყობს ხელს საზოგადოებაში დავის ალტერნატიული საშუალების პოპულარიზაციასა და მისი გამოყენებადობის გაზრდას. კონფლიქტში მყოფი მხარეების მხრიდან საკუთარი ფინანსებისა და დროის დაზოგვის მიზნით, დავის გადაწყვეტის ამ ალტერნატიულ ფორმას მრავალი მომხმარებელი უწინდება ისევე, როგორც მედიაციის გამოყენების კიდევ უფრო ინოვაციურ ფორმებზე ფიქრობენ და მუშაობენ სახელმწიფოები, რაც ამ პროცესს კიდევ უფრო მეტ როლს და გამოყენებას შესძენს.

სტატიაში საუბარი იქნება სწორედ მედიაციის, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალების, და მისი ინოვაციური ფორმის – ონლაინდავის გადაწყვეტის შესახებ.

საკვანძო სიტყვები: დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, მედიაცია, ონლაინდავის გადაწყვეტის საშუალება, ონლაინმედიაცია, საკანონმდებლო მონესრიგება, სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა, დავის შეთანხმებით დასრულება, მედიაციის უპირატესობა.

1. შესავალი

მედიაციის² უნიფიცირებული, ერთიანი განმარტება არ არსებობს³. მედიაცია წარმოადგენს ძველ,⁴ ტრადიციულ და მე-20 საუკუნეში ხელახლა აღმოჩენილ, სწრაფი ტემპით მზარდ⁵

* თსუ იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი, ადვოკატი, საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საგანმანათლებლო საბჭოს თავმჯდომარე და აღმასრულებელი საბჭოს წევრი; სასამართლო მედიატორთა ასოციაციის გამგეობის წევრი; პირველი კოლექტიური შრომითი დავის მედიატორი საქართველოში; ლიცენზირებული მედიატორი; იურიდიული ფირმა K&K Consulting-ს მმართველი პარტნიორი; მედიაციის კანონის პროექტზე მომუშავე ჯგუფის წევრი.

¹ ავტორი მადლობას უხდის გერმანიის აკადემიური გაცვლის სამსახურს (DAAD) მინიჭებული კვლევითი სტიპენდიისთვის, რომლის ფარგლებშიც შესაძლებელი გახდა ჰამბურგის მაქს-პლანკის სახელობის საზღვარგარეთის ქვეყნებისა და საერთაშორისო კერძო სამართლის ინსტიტუტის კვლევითი რესურსების გამოყენებით აღნიშნული პუბლიკაციის მომზადება ქ.ჰამბურგში (გერმანია).

² სიტყვა „მედიაცია“ აქვს ლათინური ძირი და მომდინარეობს სიტყვა *medius*-დან, რაც შუაში ყოფნას ნიშნავს, ხოლო ტერმინი მედიაციის მნიშვნელობა მომდინარეობს ინგლისური სიტყვიდან *mediation/to mediate* (გერმანულად *vermitteln*), რაც ნიშნავს შუამავლობას.

³ *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G., Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, London, 2006, 176.*

კონფლიქტის გადაწყვეტის ეფექტურ საშუალებას⁶. მედიაცია ჯერ კიდევ საუკუნეების წინ გამოიყენებოდა⁷. მისი, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის, პოპულარობა, „ხელახლა აღმოჩენა“⁸ განსაკუთრებით 1970-იანი წლებიდან იწყება⁹. როდესაც დასავლეთში ე.წ. ADR-ის მოძრაობა დაიწყო. ამ მოძრაობაში მთავარი აქცენტი მედიაციაზე,¹⁰ როგორც დავის გადაწყვეტის ყველაზე პრაქტიკულ და ეფექტურ ალტერნატიულ მექანიზმზე კეთდება.¹¹ მედიაცია ჩამოყალიბდა ერთგვარ ჰიბრიდად, რადგან მეცნიერული კუთხით, იგი თავის თავში ერთდროულად მოიცავს სამართლის, ფსიქოლოგიის, ფსიქიატრიის, ეთნოლოგიის, კომუნიკაციის უნარების ელემენტებს.¹²

მრავალ მეცნიერს და მკვლევარს მიაჩნია,¹³ რომ მედიაციის გამორჩეულობას განსაზღვრავს პროცესის რამდენად აბსოლუტირია ნებაყოფლობითობა, კონფიდენციალურობა, მედიატორის მიუკერძოებლობა და ნეიტრალურობა, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, მედიაცია სთავაზობს კონფლიქტის მხარეებს უნიკალური გამოსავლის მიღწევის შესაძლებლობას, ამტკიცებს მათ შორის სამომავლო პირად თუ ბიზნეს ურთიერთობას.

მედიაციის შესახებ ხშირად გამოთქმულა სკეპტიკური მოსაზრება, რომ ის წარმოადგენს ზედმეტ დანამატს მხარეთა შორის კონფლიქტის გადაწყვეტის პროცესში, რადგან თავად მხარეები ყველაზე უკეთ შეძლებენ ერთმანეთს შორის არსებული უთანხმოების გარშემო გამოსავლის მოძიებას. თუმცა, პრაქტიკამ აჩვენა, რომ კონფლიქტში მყოფ მხარეებს რეალურად უჭირთ დამოუკიდებლად ერთმანეთთან ცივილური ურთიერთობის წარმართვა, რადგან მათ შორის არსებული უთანხმოების წანამდღვრები ამის საშუალებას, როგორც წესი, არ იძლევა. მესამე დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი პირის გამოსავლის ძიების პროცესში ჩართულობით მხარეები უფრო ეფექტიანად წარმართავენ მოლაპარაკებას.¹⁴

⁴ Brooker P., *Mediation Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2013, 1.

⁵ McLaren R. H., Sanderson J. P., *Innovative Dispute Resolution: The Alternative*, Carswell, Toronto, 2006, 4.

⁶ Glenewinkel W., *Mediation als aussergerichtliches Konfliktlosungsmodell*, ibidem-Verlag, 1999, 68.

⁷ Englert K., Franke H., Grieger W., *Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen*, Werner Verlag, 2006, 239.

⁸ Von Barga J.M., *Gerichtsinterne Mediation*, Mohr Siebeck, 2008, 5.

⁹ ინგლისში მედიაციის, როგორც სამოქალაქო მართლმსაჯულების ერთ-ერთი მთავარი კომპონენტის, დამკვიდრება 1996 წლიდან იწყება, რაც ლორდ ვულფის (Lord Woolf) რეფორმის სახელთან არის დაკავშირებული. რეფორმის ფარგლებში განხორციელდა სამოქალაქო საპროცესო ნორმების ცვლილება. ახალი რეგულაციებით მონაწილე მხარეებისათვის შეთავაზებულ იქნა კონფლიქტის გადაწყვეტის არასასამართლო მექანიზმები. ს შეთავაზება. კერძოდ, ლორდი ვულფის მიერ ინიცირებული ცვლილებების შედეგად სასამართლო აღიჭურვა უფლებამოსილებით, შეეთავაზებინა მხარეთათვის დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის საშუალება, ხოლო მხარის მიერ მის გამოყენებაზე დაუსაბუთებელი უარის შემთხვევაში, სასამართლოს მიენიჭა მხარის დაჯარიმების შესაძლებლობა. Brooker P., *Mediation Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2013, 20.

¹⁰ Alfini J., Press S., Sternlight J., Stulberg J., *Mediation Theory and Practice*, 2001, 2.

¹¹ Stephen J.W., *Principles of Alternative Dispute Resolution*, West Academic Publishing, 2016, 387.

¹² Englert K., Franke H., Grieger W., *Streitlosung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen*, Werner Verlag, 2006, 244.

¹³ Spencer D., Brogan M., *Mediation Law and Practice*, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 3.

¹⁴ იქვე.

დღეისათვის მედიაციაში ჩართულია მრავალი იურისტი, მედიატორის ან მხარეების წარმომადგენლის სტატუსით. ამ უკანასკნელს მნიშვნელოვანი როლი აქვს იურიდიულ პრაქტიკაში¹⁵. მართალია, მედიაციის ფუნქციისა და შედეგებისადმი საზოგადოების გარკვეულ ნაწილს კვლავ სკეპტიკური დამოკიდებულება აქვს,¹⁶ თუმცა ეს ახალი ინსტიტუტი დღითიდღე პოპულარული ხდება.

2. მედიაციის ცნება

მედიაცია განიმარტება, როგორც ნდობაზე დამყარებული სტრუქტურირებული პროცესი, რომელშიც მედიატორის სახით, მხარეებს ერთი ან მეტი ნეიტრალური¹⁷ ფიზიკური,¹⁸ კონფლიქტისგან განცალკევებული¹⁹ პირი²⁰ ეხმარება მხარეებს დავის ნებაყოფლობით დასრულებასა და თვითპასუხისმგებლობაზე დამყარებული გადაწყვეტილების მიღებაში.²¹ შესაბამისად, მედიაციის არსი ისაა, რომ მხარეები თავად შეეცადონ და უზრუნველყონ მათ შორის არსებული კონფლიქტის სტრუქტურირებული პროცესის ჩარჩოებში მედიატორის დახმარებით²² შეთანხმებით დასრულება.²³ ეს არის მოლაპარაკების თანმიმდევრულად და კონკრეტული შედეგის მისაღწევად წარმართვის საშუალება.²⁴

მედიაცია დავის მონაწილე მხარეებს სთავაზობს ლავირებად (მოქნილ²⁵) ალტერნატიულ საშუალებას, როგორ გადაწყდეს კონფლიქტი ნაკლები დროის, ნაკლები ხარჯის განვიხილოთ და, მათ შორის, სასამართლო საქმისწარმოების გადატვირთულობის შემცირებით. მედიაციის დადებითი მხარეა ის, რომ პროცესში შეუთანხმებლობის შემთხვევაში, მხარეებს ყოველთვის რჩებათ შესაძლებლობა, დავის გადასაწყვეტად მიმართონ სასამართლოს.²⁶ მედიაცია მეტად ორიენტირებულია მხარეთა ინტერესებზე, ვიდრე მათ უფლებებზე. მედიაციაში მიღწეული შეთანხმება ხშირ შემთხვევაში წარმოადგენს მხარეების კომერციულ კომპრომისს,²⁷ ვიდრე სამართლებრივად, უფლებების კუთხით, მიღებულ გადაწყვეტილებას; ეს არის პროცესი, რომელიც ხელს უწყობს მოლაპარაკებას.²⁸

¹⁵ *Reuben R.*, *The Lawyer Turns Peacemaker*, A.B.A.J. 1996, 54-55.

¹⁶ *Leung E.*, *Mediation: A Cultural Change*, *Asian Pacific Law Review*, 2009, 17.

¹⁷ *Kajkowska E.*, *Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses*, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9.

¹⁸ *Law on Mediation in Civil Disputes*, Turkey, Article 2, 2012.

¹⁹ *Brown H., Marriott A.*, *ADR Principles and Practice*, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 154.

²⁰ *Göksu M.*, *Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey*, Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitüsü, 2016, 275.

²¹ *Eidenmuller H., Wagner G.*, *Mediationsrecht*, Köln, 2015, 3.

²² *Partridge M.*, *Alternative Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2009, 89.

²³ *Duve Ch., Eidenmuller H., Hacke A.*, *Mediation in der Wirtschaft: Wege zum professionellen Konfliktmanagement*, 2011, 83.

²⁴ *Roberts M.*, *Mediation in Family Disputes*, 4th ed., Ashgate, 2014, 8.

²⁵ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, V.

²⁶ *Lindblom H.*, *Progressive Procedure: The Role of Courts, Access to Justice, Group Actions, Complex Litigation and Alternative Dispute Resolution in Comparative Perspective : Twelve Essays 1985-2015*, Iustus Förlag, 2017, 422.

²⁷ *Kajkowska E.*, *Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses*, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 10.

²⁸ *Stephen W.*, *Principles of Alternative Dispute Resolution*, West Academic Publishing, 2016, 7.

მედიაციის მეშვეობით²⁹ უქმნის მხარეებს ერთმანეთს შორის არსებული კონფლიქტის დეფინირების, ერთმანეთთან არსებული პრობლემის არსში გარკვევის, დაპირისპირების რეალური მიზეზების გააზრების,³⁰ აღნიშნული კონფლიქტის მშვიდობიანად დარეგულირების, კონფლიქტის მართვის, ორივე მხარის მოგებულად დარჩენის³¹ (ე.წ. win-win situation), ისევე, როგორც კონფლიქტის შემდგომი გაღვივება-პრევენციისა და ურთიერთობის შენარჩუნების შესაძლებლობებს.³² კონფლიქტის თავიდან არიდებას ადამიანებს ქრისტიანული მოძღვრებაც ურჩევს.³³

მედიაცია კარგი გზაა იმისთვის, რომ მხარეებმა შეძლონ ერთგვარი თვითგამორკვევა,³⁴ განსხვავებით სასამართლო პროცედურებისგან, სადაც გადაწყვეტილების მიმღებად და მხარეთა უფლებების განმსაზღვრელად გვევლინება მოსამართლე. „მედიაცია ეხმარება მხარეებს თავად გადაწყვიტონ საკუთარი საქმე, ხოლო სასამართლო და არბიტრაჟი მხარეების საქმეში „ერევა“, რათა გადაწყვიტოს მათი საქმე“.³⁵

არსებობს მყარი სოციალური და კონსტიტუციური წინამძღვრები³⁶ იმისა, თუ რატომ უნდა ჰქონდეთ დავის მხარეებს შესაძლებლობა, მესამე ნეიტრალური პირის მეშვეობით ეცადონ დავის შეთანხმებით დასრულებას, რადგან დავის ალტერნატიული საშუალების მსგავსი ფორმა იძლევა იმის საშუალებას, რომ მხარეებმა კონფლიქტი ამოწონონ, რაც თავის მხრივ, კანონის უზენაესობის მიზანს ემსახურება. დავის გადაწყვეტის ეს ფორმა მხარეებს უქმნის ერთმანეთთან უშუალო კავშირის შენარჩუნების, კონფლიქტით გამონეული გაუცხოების დიდი ზღვარის დაძლევის შესაძლებლობას,³⁷ რაც არ არსებობს სასამართლო განხილვის შემთხვევაში.

მედიაცია არის მიუკერძოებელი მესამე პირის მხარდაჭერით არასავალდებულო პროცესში მხარეთა მიერ შეთანხმების მიღწევის მიზნით წარმართული მოლაპარაკება.³⁸ ხშირად მას „კონფლიქტის აღმოფხვრის პროცესს“ უწოდებენ.³⁹ ამ პროცესში მედიატორს არ აქვს რაიმე უფლებამოსილება,⁴⁰ მხარეთა შორის არსებული კონფლიქტის გადაწყვეტის მიზნით გადაწყვეტილების მიღებისა.⁴¹ სწორედ ეს არის ის მთავარი განმასხვავებელი ნიშანი, რითაც

²⁹ Boulle L., Kelly K., *Mediation Principles, Process, Practice*, Butterworths, Canada, 1998, 12, 16.

³⁰ Kumar A., *Alternative Dispute Resolution System*, K.K.Publications, 2016, 233.

³¹ იქვე.

³² Englert K., Franke H., Grieger W., *Streitlösung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen*, Werner Verlag, 2006, 242.

³³ Roebuck D., *Mediation and Arbitration in the Middle Ages (England 1154-1558)*, Holo Books, The Arbitration Press, Oxford, 2013, 51.

³⁴ Menkel-Meadow C.J., Love L. P., Schneider A. K., Sternlight J. R., *Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model*, Wolters Kluwer Law & Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 224.

³⁵ Meyer S.A., Chairman, New York State Mediation Board, 1969, 164.

³⁶ Brand J., Steadman F., Todd C., *Commercial Mediation*, Juta & Company, 2nd ed., Juta and Company, 2016, 13.

³⁷ Partridge M., *Alternative Dispute Resolution*, Oxford University Press, Oxford, 2009, 90.

³⁸ Buhning-Uhle C., Kirchoff L., Scherer G., *Arbitration and Mediation in International Business*, Kluwer Law International, 2006, 176.

³⁹ Von Barga J.M., *Gerichtsinterne Mediation*, Mohr Siebeck, 2008, 13.

⁴⁰ იქვე, 15.

⁴¹ Goldberg S. B., Sander F. E. A., Rogers N. H., Cole S. R., *Dispute Resolution, Negotiation, Mediation, Arbitration and other Processes*, Wolters Kluwer Law & Business, 6th ed., Aspen Casebook Series, 2012, 121.

მედიაციის პროცესი განსხვავდება სასამართლოსგან⁴² და დავის გადაწყვეტის ისეთი ალტერნატიული საშუალებისგან, როგორც არის არბიტრაჟი. მედიატორის უფლებამოსილება ასევე განსხვავდება არბიტრის უფლებამოსილებისგან.⁴³ მედიაცია სთავაზობს მხარეებს მათ ინტერესებზე მორგებული სტრუქტურირებული მოლაპარაკების⁴⁴ წარმოების შესაძლებლობას, რა დროსაც სასამართლოსა და არბიტრაჟისგან განსხვავებით, საქმეზე გადაწყვეტილებას იღებენ თავად მხარეები და არა მედიატორი,⁴⁵ სარგებლობენ რა მედიაციის მთავარი პრინციპით: ინტერესები და არა მოთხოვნები.⁴⁶

მედიაცია თანამედროვე გაგებით განიმარტება, როგორც პროცესი, რომელშიც მხარეები ახდენენ თვითგამორკვევას⁴⁷ და თავად იღებენ საქმეზე გადაწყვეტილებას. საერთაშორისო მასშტაბით დამკვიდრდა პრაქტიკა, რომ, რა თქმა უნდა, სასამართლოებმა უნდა განახორციელონ მართლმსაჯულება, თუმცა არა „ყველაფრის ფასად“, და შესაბამისად, ყველა იმ საქმეზე, რომელშიც შესაძლებელია ხარჯების დაზოგვა, სასამართლო თავად ურჩევს⁴⁸ მხარეებს, მიმართონ მედიაციას.

მედიაციის შესახებ ევროპული დირექტივის (2008/52/EC⁴⁹) მიღებამ, რომლის იმპლემენტაციის ვალდებულება წევრ სახელმწიფოებს დაეკისრათ 2011 წლიდან, ევროპაში⁵⁰ მედიაციას ახალი განვითარების პერსპექტივა გაუჩინა, რათა ჩამოყალიბებულიყო ერთიანი ჩარჩო მედიაციის სტანდარტი და ხელი შეწყობოდა საზღვრებს მიღმა (ე.წ. cross border) მედიაციას. საერთაშორისო დონეზე მედიაციის სტანდარტის დამკვიდრებამ წევრ ქვეყნებს შიდა კანონმდებლობაში მედიაციის შესახებ საკანონმდებლო აქტის ინტეგრირება აიძულა, რამაც ევროპის გარეთ, დანარჩენ მსოფლიოში მედიაციისადმი მოთხოვნა და ასევე მისი, როგორც დავის გადაწყვეტის ეფექტური მექანიზმის, დანერგვის შემდგომი განვითარების საჭიროება გაზარდა.

მედიაციის ცნების განმარტების კუთხით, ერთგვარი განსხვავება შეინიშნება ევროპის ქვეყნებში იმ ცნებებს შორის, რომლებიც ერთი მხრივ, მოცემულია კანონის დონეზე და მეორე მხრივ, რომელთა განმარტებასაც ახდენენ მოსამართლეები. თუმცა, ქვემოთ თეზაზე პოზიციები ერთგვაროვანი და შეჯერებულია, რომ მედიაცია – ეს არის მხარეთა ნებაყოფლობითობაზე დაფუძნებული პროცესი, რომელშიც შუამავალი პირი, სამართლებრივი ფორმით საკითხის გადაწყვეტის გარეშე ახორციელებს მხარეებს შორის მიმდინარე მოლაპარაკების

⁴² *Menkel-Meadow C. J., Love L. P., Schneider A. K., Sternlight J. R., Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model*, Wolters Kluwer Law & Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 31.

⁴³ *Eidenmuller H., Wagner G., Mediationsrecht*, Köln, 2015, 5.

⁴⁴ *Schiffer J., Schiedsverfahren und Mediation*, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 6.

⁴⁵ *von Schubert M., Haase M. in Schiffer J., Schiedsverfahren und Mediation*, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 249.

⁴⁶ იქვე, 250.

⁴⁷ *Boulle L., Field R., Australian Dispute Resolution*, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 58.

⁴⁸ *Chern C., International Commercial Mediation*, Informa London, 2008, 15.

⁴⁹ Directive 2008/52/EC, of the European Parliament and of the Council, on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21 May 2008, <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ ALL/ ?uri= CELEX: 32008 L0052>>, [30/07/2015].

⁵⁰ *Hopt J.K., Steffek F., Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013.V.

თანმიმდევრულ ფასილიტაციას იმ მიზნით, რომ მხარეებმა იტვირთონ პასუხისმგებლობა, თავად გადაწყვიტონ დავა. ყველა თანხმდება იმაზე, რომ ამ პროცესისთვის აუცილებელი მახასიათებელი მხარეთა ნებაყოფლობითობა უნდა იყოს, რათა ისინი იყვნენ პროცესის სრულფასოვანი მონაწილეები; მხოლოდ მცირე იუსრისდიქციებში შეუძლია სასამართლოს, აიძულოს მხარეები ჩაერთონ მედიაციაში⁵¹ მაშინ, როდესაც ყველა სხვა შემთხვევაში მსგავსი რამ გამორიცხულია.⁵²

ასევე, ყველა თანხმდება, რომ მედიაციის პროცესში ჩართულ მესამე პირს არ უნდა ჰქონდეს რაიმე სახის უფლება, დავის საგანზე გადაწყვეტილების მიღებისა. აღნიშნულის არსი იმით გამოიხატება, რომ სწორედ მხარეებს ეკისრებათ პასუხისმგებლობა, მიიღონ საკითხზე გადაწყვეტილება.⁵³ განსხვავებული მიდგომა შეინიშნება შემდეგ საკითხებთან მიმართებით: მესამე ნეიტრალურ პირს უნდა ჰქონდეს თუ არა შესაძლებლობა, პროცესში ჩართულ პირებს⁵⁴ თავისი ხედვით შესთავაზოს გამოსავალი;

შესაბამისად, საკითხი იმის შესახებ, თუ რა უფლებამოსილებითა და ფარგლებით უნდა ხდებოდეს კომუნიკაციის წარმართვა მესამე ნეიტრალური პირის მიერ, რიგ შემთხვევაში რჩება ქვეყნების სამართლებრივი სისტემების, პროფესიული კოდექსებისა თუ soft law-ს, ე.წ. რბილი სამართლის კოდიფიკაციების რეგულირების საგანი.

შესაბამისად, ერთგვარი რეზიუმირების სახით შეიძლება ითქვას, რომ მედიაციის ცნებიდან შესაძლებელია რამდენიმე ისეთი ნიშნის გამოყოფა, რომელზეც ერთგვაროვანი კონსენსუსი არსებობს:⁵⁵ (1) სახეზე უნდა იყოს დავა; (2) მედიაციის პროცესში მონაწილეობა უნდა იყოს ნებაყოფლობითი; (3) უზრუნველყოფილი უნდა იყოს პროცესში მესამე ნეიტრალური პირის ჩართულობა, რომელიც სისტემატიურად, თანმიმდევრულად წარმართავს მხარეთა შორის მოლაპარაკების პროცესს (4) საკითხზე გადაწყვეტილების მიღება უნდა რჩებოდეს მხარეთა პასუხისმგებლობის სფეროში.

და ბოლოს, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მედიაციის ღირებულება არ არის მხოლოდ სასამართლოსა და მოსამართლის დროისა და ხარჯების დაზოგვა,⁵⁶ ნაკლებ შეჯიბრებითი პროცესი, ვიდრე სასამართლო; არანაკლებ მნიშვნელოვანია, რომ მედიაციის გამოყენებით მხარეებს ეძლევათ საშუალება, თავად გადაწყვიტონ საკუთარი პრობლემები, იტვირთონ პასუხისმგებლობა და პროცესის მიმდინარეობას გაუწიონ კონტროლი, რის შედეგადაც შეუძლიათ აღადგინონ ან დაიწყონ მეორე მხარესთან უკვე დაზიანებული ურთიერთობის

⁵¹ *Kulms R.*, *Mediation in the USA in Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1262.

⁵² *Roth M., Gherdane D.*, *Mediation in Austria in Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 260.

⁵³ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 12.

⁵⁴ Chapter 13, C(2) (C). 729 (Netherlands), *Schmiedel L.*, Chapter 18, B (1) (c), 920 (Canada) *Ellger R.*, Chapter 22, A(2), 1138 et seq (Norway) Sperr A, წიგნში: *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013.

⁵⁵ *Hopt J.K., Steffek F.*, *Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective*, Oxford University Press, Oxford, 2013, 13.

⁵⁶ *Brooker P.*, *Mediation Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2013, 9.

დათბობა, სტრესისა და დაძაბულობის გარეშე, კონსტრუქციულად განავითარონ საკუთარი ბიზნეს ინტერესი და პირადი ცხოვრება,⁵⁷ რაც უზრუნველყოფს მხარეთა მეტ კმაყოფილებას საქმისწარმოების მიმართ.⁵⁸

3. დავის გადაწყვეტის ინოვაციური მიმართულება – ონლაინდავის გადაწყვეტა

მედიაციის, როგორც დავების გადაწყვეტის ეფექტური ალტერნატიული საშუალების დამკვიდრების პარალელურად, მათ შორის, საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის ფორმად, მედიაციის სულ უფრო ხშირად გამოყენების კვალდაკვალ ევროპულ ქვეყნებში ვითარდება მედიაციის კიდევ ერთი ახალი მიმართულება. კერძოდ, საუბარია ე.წ. E-Justice-ზე მედიაციის პროცესში, ე.წ. ODR – ონლაინდავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მიმართულების დანერგვაში ამერიკის შეერთებული შტატები ნამდვილად პიონერია,⁵⁹ თუმცა დღეისთვის არაერთ ევროპულ ქვეყანაში მედიაციის წარმოების მსგავსი ფორმა უკვე კარგად არის დანერგილი.⁶⁰

ბოლო წლების განმავლობაში ხდება ინფორმაციული ტექნოლოგიის ინფორმაციულ-კომუნიკაციურ ტექნოლოგიად გარდაქმნა, რის საშუალებასაც ელექტრონული კომუნიკაციის ფართო ტექნიკური შესაძლებლობები იძლევა. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ ელექტრონული კომერციის (e-commerce) განვითარების პარალელურად ჩნდება შესაბამისი მექანიზმის შექმნის საჭიროება, რომელიც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიულ საშუალებას ელექტრონულ საშუალებად ჩამოაყალიბებდა.⁶¹

ელექტრონული ტექნოლოგიების განვითარებას არ აქვს მასშტაბი, შესაბამისად, დღითი დღე იქმნება და იხვეწება დავების ელექტრონულ სივრცეში გადაწყვეტის შესაძლებლობები.⁶²

⁵⁷ Brown H., Marriott A., ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 107.

⁵⁸ Brooker P., Mediation Law, Routledge Taylor & Francis Group, 2013, 9.

⁵⁹ Bhatia V.K., Candin Ch., Gotti M., Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 213.

ე.წ. „ონლაინმედიაციას“ საფუძველი ჩაეყარა 1996 წლის ივლისში ამერიკის შეერთებულ შტატებში, კანზასის შტატში. კერძოდ, კომპიუტერით გატაცებულმა პიროვნებამ შექმნა ვებგვერდი, რომელზეც აქვეყნებდა ადგილობრივ სიახლეებს, მათ შორის, აკოპირებდა ინფორმაციას რადიოდან, ტელევიზიიდან, გაზეთებიდან. ასევე სიტყვა სიტყვით იმეორებდა საგაზეთო პუბლიკაციებში დაფიქსირებულ ტექსტს, რამაც გამოიწვია ადგილობრივი ბეჭდური მედიის რედაქტორის მხრიდან მასთან დაკავშირება და დადანაშაულება საავტორო უფლებების უხეშ დარღვევაში. შედეგად, ვებგვერდის ფუნქციონირება დროებით შეჩერდა, თუმცა აღნიშნულმა პიროვნებამ მიმართა სამართლებრივ რჩევას, დაუკავშირდა ონლაინომბუდსმენის ოფისს, რომელიც რამდენიმე თვის დაფუძნებული პროექტი იყო მასაჩუსეტის ინფორმაციული ტექნოლოგიისა და დავის გადაწყვეტის ცენტრში (ამჰერსტი), ჯენეტ რიფკინისა და ითთან კატმის მიერ. აღნიშნულმა პირებმა ამ კონკრეტულ დავაში განიეს მედიატორის ფუნქცია ელექტრონული საშუალებების (მეილი, სკაიპი და ა.შ.) გამოყენებით, რაც მხარეთა მიერ შეთანხმების მიღწევით დასრულდა.

⁶⁰ იტალიაში ODR-ს განვითარება 2003 წლიდან იწყება და უკავშირდება მილანის საარბიტრაჟო პალატას, <<http://www.risolviolnline.it>>.

⁶¹ Brown H., Marriott A., ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 587.

⁶² ონლაინმედიაციის სერვისი (Juripax) მედიატორებს სთავაზობს შესაძლებლობას იქონიონ პროცესის წარმოების ონლაინპროგრამა. იგულისხმება ონლაინფორმები, ონლაინჩართვების პლატფორმა, საქმისწარმოების პროგრამა და ა.შ.

ამ მიმართულებით აღსანიშნავია WIPO⁶³-ს (ინტელექტუალური საკუთრების მსოფლიო ორგანიზაციის) არბიტრაჟის და მედიაციის ცენტრის – ODR-ის პროგრამა, რომელიც დაინტერესებულ მხარეებს ინტელექტუალური საკუთრების შესახებ დავების მოგვარებას ონლაინ-მედიაციის გამოყენებით სთავაზობს.

2011 წლის 25 ოქტომბერს ევროპარლამენტმა მიიღო ADR-ის მხარდასაჭერი კიდევ ერთი რეზოლუცია, რომელშიც ხაზგასმულია მცირე დავის სარჩელთა⁶⁴ შემთხვევებში საზღვართშორისი დავების წარმოებისას⁶⁵ (cross-border litigation) ODR-ის განვითარების დიდი პოტენციალი.⁶⁶ თუმცა, დავის გადაწყვეტის ამ ფორმას ჰყავს კრიტიკოსებიც, რომელთაც მიაჩნიათ, რომ რეგულირების სიმცირე და თვითონ ელექტრონული ტექნოლოგიების სიძვირე არის ის გამოწვევა, რაც ელექტრონული ფორმით დავის გადაწყვეტის დამკვიდრებას ხელს შეუშლის და არაეფექტურს გახდის.⁶⁷ მეორე მხრივ, ონლაინდავის გადაწყვეტის შემდგომი განვითარების პრობლემად სწორედ ამ ფორმით სარგებლობის ტენდენციის ზრდას ასახელებენ, რაც ონლაინწარმოების გადატვირთვას გამოიწვევს.⁶⁸ UNCITRAL თავის ODR წესებში პროგნოზირებს წელიწადში ODR-ის გამოყენების რამდენიმე მილიონამდე შემთხვევის დაფიქსირებას⁶⁹ უახლოეს პერიოდში, ხოლო E-Commerce-ის განვითარების კვლევდაკვალ მოხმარების ასობით მილიონამდე⁷⁰ შეიძლება ავიდეს.

რიგი ქვეყნების კანონმდებლობაში შესაძლებელია, პირდაპირ არ იყოს ონლაინდავის გადაწყვეტა ტერმინისა თუ დავის გადაწყვეტის მექანიზმის სახით გათვალისწინებული, თუმცა, არაფერი კრძალავდეს მსგავსი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით მედიაციის განხორციელებას.⁷¹

ODR-ის განმარტება ლიტერატურაში სხვადასხვაგვარად არის მოცემული,⁷² თუმცა, ყველა შემთხვევაში უმთავრესია ელექტრონული ტექნოლოგიის გამოყენებით დავის გადაწყვეტის ნიშანი. ამ ნაწილშიც შეიმჩნევა სხვადასხვაობა: ერთნი მიიჩნევენ, რომ „დავა ელექტრონული ტექნოლოგიის გამოყენებით“⁷³ უნდა გადაწყდეს მაშინ, როდესაც მეორე მოსაზრების

⁶³ World Intellectual Property Organisation.

⁶⁴ Cortés P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge University Press, 2017, 44.

(აღნიშნული დირექტივის შესაბამისად მომხმარებლებს უნდა ჰქონდეთ საშუალება დავის გადაწყვეტა შეძლონ ონლაინ, და შესაბამისად ADR სერვისის მიმწოდებლებს უწევთ ODR ტექნიკის ქონა, რადგან სხვანაირად გაჭირდება ევროპის მასშტაბით მცირე ზომის დავების, როგორც ძირითადად მომხმარებლების სფეროში არსებულ დავებს ეხებათ გადაწყდეს ნაკლები ფინანსური დანახარჯით, მით უფრო როდესაც სახეზეა საზღვართშორისო (cross border) დავა მხარეებს შორის.

⁶⁵ *Susskind R.*, *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future*, Oxford University Press, 2013, Ch.10.

⁶⁶ Civil Justice Council, ODR-report, 5 .

⁶⁷ Cortes P., *Online Dispute Resolution for Consumers in the European Union*, 2010, 183.

⁶⁸ *Heetkamp S.J.*, *Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen*, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabruck, 2018, 54.

⁶⁹ *Wahab M. A., Katsh E., Rainey D.*, *ODR: Theory and Practice, A Treatise on Technology and Dispute Resolution*, 2011, 122.

⁷⁰ *Rule C.*, *Online Dispute Resolution for Business*, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 173.

⁷¹ *Esplugues C.* (ed.), *Civil and Commercial Mediation in Europe*, Intersentia, Vol.2, 2014, 52-53.

⁷² *Heetkamp S.J.*, *Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen*, Universitätsverlag Osnabruck, 2018, 31.

⁷³ *Duve Ch., Eidenmuller H., Hacke A.*, *Mediation in der Wirtschaft: Wege zum professionellen Konfliktmanagement*, 2011, 209.

მიხედვით, „დავა ელექტრონულ გარემოში საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენებით წყდება“. ორივე შემთხვევაში გადამწყვეტ როლს ტექნოლოგიები თამაშობს, როდესაც პროცესი მიმდინარეობს ძირითადად ონლაინელექტრონული კომუნიკაციის საშუალებების ინტეგრირებით.⁷⁴

ODR განიმარტება, როგორც დავის გადაწყვეტის⁷⁵ ალტერნატიული საშუალება, რომელიც ხორციელდება დისტანციურად, კომუნიკაციისთვის ინტერნეტ ტექნოლოგიის გამოყენებით⁷⁶, რაც აძლევს მხარეებს საშუალებას, მიიღონ მედიაციაში მონაწილეობა ელექტრონული საშუალებების გზით, უყურებდნენ, უსმენდნენ ერთმანეთს,⁷⁷ უგზავნიდნენ და ინახავდნენ ონლაინინფორმაციას.⁷⁸

ხშირად სასამართლოს გარე მექანიზმის სახით დავის ონლაინგადაწყვეტის მეთოდის გამოყენებისას, ამ უკანასკნელს დავის „მეოთხე მხარეს“ უწოდებენ.⁷⁹ დავის ონლაინგადაწყვეტის ფორმები ვითარდება და რიგ შემთხვევაში, უკვე შესაძლებელი ხდება როგორც საჩივრის ელექტრონულად რეგისტრაცია, ასევე პროცესის სრულად ონლაინწარმართვა. აღნიშნულის გამო ეს ახალი მიმართულება დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმის დამოუკიდებელ სახეს⁸⁰ იღებს.

ელექტრონული საშუალებებით დავის გადაწყვეტის ფორმა და გზა ხდება ინოვაციური მიდგომა, რაც დამატებით კომფორტს უქმნის მომხმარებელს. ევროპისა და ამერიკის სხვადასხვა შტატში ამ მეთოდით კონკრეტული, სპეციფიკური დავის მოგვარების პრაქტიკის ჩამოყალიბება განსაკუთრებით შეიმჩნევა ისეთ შემთხვევებში, როგორიც არის სამომხმარებლო⁸¹ თუ მცირე ბიზნეს დავები (მაგ.: მცირე ბიზნესის წარმომადგენელ კომპანიებს შორის, ბიზნესის წარმომადგენელ კომპანიასა და მის მომხმარებელს შორის და ა.შ). ინგლისურენო-

⁷⁴ Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 101.
⁷⁵ ბოლო წლებია საერთაშორისო ბაზარზე გაჩნდა ონლაინდავის გადაწყვეტის კერძო სერვის მიმწოდებლები: ა) eBay's Dispute Resolution Center - რომელიც თავის სივრცეში განხორციელებული ტრანზაქციების ნაწილში მხარეებს სთავაზობს დავის ონლაინგადაჭრის პლატფორმას; ბ) Modria - წარმოადგენს eBay და Pay Pal - ის ODR მიმართულების ყოფილი დირექტორის კოლინ რულის კომპანიას, რომელმაც eBay-გან შეიძინა ონლაინდავების წარმოების ლიცენზია და განავითარა თავისი ელექტრონული პროგრამა; გ) The Rechtwijzer – 2007 წელს ჰოლანდიის იურიდიული დახმარების სამსახურის საბჭომ შეიმუშავა ონლაინ-პორტალი, რომლის მიზანი იყო დავაში ჩართულ მხარეებს დახმარებოდნენ ელექტრონულ სივრცეში მოეძიებინათ ადვოკატი, რაც 2014 წელს გადაიზარდა კომპანია Hill-თან (www.hiil.org/project/rechtwijzer) ერთად ონლაინდავების გადაწყვეტის პლატფორმად. დ) Youstice - ონლაინპლატფორმა, რომელიც 2014 წელს ამოქმედდა და ემსახურება მცირე ღირებულების დავების ონლაინგადაწყვეტას; ე) resolver – www.Resolver.co.uk - კერძო პლატფორმა, რომელიც მომხმარებლებს ანიჭებს დავების ონლაინგანხილვის შესაძლებლობას.
⁷⁶ ODR-ს ცნებაზე მათ შორის იმუშავა UNCITRAL-ს მე-3 სამუშაო ჯგუფმა, რომელმაც ტექნიკური მახასიათებლები განწერა.
⁷⁷ Kumar A., *Alternative Dispute Resolution System*, K.K.Publications, New Delhi, 2016, 106.
⁷⁸ Cortes P., *The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market*, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 44.
⁷⁹ Heetkamp S.J., *Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen*, V&R Unipress, Universitätsverlag Osnabrück, 2018, 36-37.
⁸⁰ იქვე, 38.
⁸¹ იხ. გერმანიის ფედერაციული რესპუბლიკის 2016 წლის 19 თებერვლის კანონი სამომხმარებლო დავის წარმოების შესახებ: *Verbraucherstreitbeilegungsgesetz*, BGBl.2016, Teil I Nr.9 vom 25.02.2016, 254-274.

ვან საზოგადოებაში ონლაინდავის გადაწყვეტის ცნების გამოსახატავად გამოიყენება ტერმინი ODR⁸² (Online Dispute Resolution) მეცნიერთა გარკვეული ნაწილის მოსაზრებით ODR-ს აქვს პოტენცია მისი გამოყენებით გადანყდეს კომპლექსური და დიდი ღირებულების დავები.⁸³

ონლაინმედიაციის პროპონენტები დიდ ყურადღებას უთმობენ მედიაციისთვის დამახასიათებელი პრინციპების ონლაინპროცესში ინტეგრირებას, რაც გამოიხატება მხარეთა მიერ ელექტრონული ხელმოწერის გამოყენებით კონფიდენციალურობის პრინციპის დაცვის ვალდებულებაზე სპეციალური შეთანხმების შესაძლებლობით.⁸⁴

ონლაინმედიაციას ახასიათებს არსებითი უპირატესობები, რაც დავის გადაწყვეტის ტრადიციულ ფორმებთან შედარებით მნიშვნელოვნად ნაკლები დროისა და ფინანსური დანახარჯის მომტანი შეიძლება იყოს.⁸⁵

ონლაინმედიაცია:⁸⁶

- მარტივია დასაგეგმად, მხარეებისა და მათი წარმომადგენლების გადატვირთული სამუშაო გრაფიკის გათვალისწინებით;

- მხარეებს სახლიდან ან/და ოფისიდან გაუსვლელად შეუძლიათ ჩაერთონ მედიაციის პროცესში;

- ონლაინმედიაციამ უნდა დაზოგოს ხარჯები, მათ შორის, გადაადგილებასთან დაკავშირებული, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საზღვართშორისი მედიაციის წარმოებისას;

- ონლაინსივრცეში ყოფნა აძლევს მხარეებს მეტ დროს და საშუალებას მედიაციის მსვლელობისას იქონიონ მეტად მომზადებული პასუხები;

- ონლაინმედიაცია იძლევა საშუალებას, დოკუმენტები სწრაფად და დამატებითი ხარჯის გარეშე, ელექტრონულად გაიცვალოს მხარეებს შორის.

ზემოაღნიშნულ უპირატესობებთან ერთად უნდა აღინიშნოს, რომ ონლაინმედიაციის დამკვიდრების პირველ ეტაპზე მის მთავარ გამოწვევას თავად მედიაციისთვის დამახასიათებელი ისეთი მნიშვნელოვანი თვისება წარმოადგენს, როგორც არის მედიაციის მხარეების ერთმანეთთან პერსონალური კონტაქტის⁸⁷ (ე.წ. face-to-face mediation/contact) საჭიროება, რაც რიგ შემთხვევაში, ლიტერატურასა და პრაქტიკაში მედიაციის წარმატებით დასრულების მთავარ წინაპირობად არის მოხსენიებული. თუმცა, როდესაც სახეზეა საჭიროება და სხვა შესაძლებლობა არ არსებობს, რა თქმა უნდა, ელექტრონული საშუალებების გამოყენებას ალტერნატივა არ აქვს.

⁸² Bhatia V.K., Candin Ch., Gotti M., Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, Farnham, 2012, 212.

⁸³ Susskind R., The End of Lawyers? Oxford University Press, Oxford, 2010, 220.

⁸⁴ Brown H., Marriott A., ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 593.

⁸⁵ Galves F., Virtual Justice as Reality: Making the Resolution of E-commerce Disputes More Convenient, Legitimate, Efficient, and Secure, Journal of Law, Technology & Policy, 2009 (1),

⁸⁶ McLaren R. H., Sanderson J. P., Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Thomson Carswell, 2006, 8.

⁸⁷ Esplugues C., Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia, Vol. 2, 2014, 52-53.

აღსანიშნავია ისიც, რომ მხარეთა შორის ემოციურ ფონზე მიმდინარე დავის დროს⁸⁸ ელექტრონული საშუალების გამოყენებით მედიაციის წარმოებამ, ერთი მხრივ, შეიძლება დააცხროს მხარეთა ვნებათაღელვა და, მეორე მხრივ, შესაძლებლობა მისცეს მედიატორს, აწარმოოს პროცესი მშვიდ გარემოში, რამაც საბოლოოდ პროცესის წარმატება უნდა განაპირობოს.

4. დასკვნა

მედიაცია, როგორც დავის გადაწყვეტის ალტერნატიული საშუალება, მზარდი ტემპით იკიდებს ფეხს და მკვიდრდება ყოველდღიურ გამოყენებაში, როგორც კონფლიქტში მყოფი მხარეებისთვის შეთანხმების მისაღწევად ყველაზე მისაღები საშუალება.

მრავალი ევროპული ქვეყანა სასამართლო საქმისწარმოების ინიცირებამდე შიდა იურისდიქციებში მედიაციის სავალდებულოდ გამოყენების ფორმებს ნერგავს, რითაც კიდევ უფრო უწყობს ხელს საზოგადოებაში დავის ალტერნატიული საშუალების პოპულარიზაციასა და მისი გამოყენებადობის გაზრდას.

კონფლიქტში მყოფი მხარეების მხრიდან საკუთარი ფინანსების და დროის დაზოგვის მიზნით, დავის გადაწყვეტის ამ ალტერნატიულ ფორმას მრავალი მომხმარებელი უჩნდება ისევე, როგორც მედიაციის გამოყენების კიდევ უფრო ინოვაციურ ფორმებზე ფიქრობენ და მუშაობენ სხვადასხვა სახელმწიფოები, რაც ამ პროცესს კიდევ უფრო მეტ როლს და გამოყენებას შესძენს.

კონფლიქტში ჩართულ მხარეთა მთავარ ინტერესს, რა თქმა უნდა, დავის ნაკლებად დაძაბულ რეჟიმში და ნაკლები დროისა და ხარჯის გაწევის შედეგად გადაწყვეტა წარმოადგენს. შესაბამისად, გონივრული და დროულია, მედიაციის, როგორც დავის ალტერნატიული საშუალების მზარდი პოპულარობა და განვითარება. საერთაშორისო დონეზე კიდევ უფრო მატულობს საერთაშორისო დავების გადაწყვეტის ეფექტიანი გზების მოძიება და მხარეთა მიერ მედიაციისადმი მიმართვიანობა. ამ საჭიროების ფონზე გონივრულია, პროცესის კიდევ უფრო გამარტივების მიზნით, მხარეებმა აირჩიონ ონლაინმედიაციის მექანიზმის გამოყენება, რაც მის ინსტიტუციურ განვითარებას და პრაქტიკაში დამკვიდრებას გამოიწვევს.

ამ მიმართულებით გასათვალისწინებელია ქართული რეალობა, როდესაც მედიაციის კანონის არარსებობის ფონზე ონლაინმედიაციის ტექნოლოგიის გამოყენება ქართული რეალობისთვის ჯერ კიდევ შორეული პერსპექტივაა. ჯერ კიდევ მედიაციის ჩანასახოვან მდგომარეობაში არსებობისას პრაქტიკაში გაჩნდა მარტივი ელექტრონული ტექნიკური საშუალებების გამოყენების საჭიროება, როდესაც დავა უცხო ქვეყნის რეზიდენტის ჩართულობით მიმდინარეობდა.⁸⁹ ასევე ქართველი რეზიდენტი პირების მონაწილეობით მიმდინარე მედიაციის პროცესებში არაერთხელ გამოყენებულ იქნა ელექტრონული ტექნიკური საშუალებები.

---

⁸⁸ Eidenmuller H., Wagner G., Mediationsrecht, Köln, 2015, 34.

⁸⁹ თბილისის საქალაქო სასამართლოს მედიაციის ცენტრის ეგიდით მიმდინარე მედიაცია რონალდ უილემ პორდეიკსა (წარმომადგენელი: ადვოკატი ირაკლი ყანდაშვილი) და ვიოლეტა გობოზოვა-პორდეიკს შორის, 2015წ, საქმე №2/21878-14. დავა სამედიაციო შეთანხმებით დასრულდა.

მსგავსი საჭიროებების ზრდის შეუქცევადობა და საქართველოს სწრაფვა ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოებისკენ დავების ონლაინრეჟიმში გადანაცვების პრაქტიკის დანერგვის ხელშემწყობი იქნება.

ბიბლიოგრაფია

1. Directive 2008/52/EC, of the European Parliament and of the Council, on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, 21 May 2008, <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32008L0052>> [30/07/2015].
2. Law on Mediation in Civil Disputes, Turkey, Article 2, 2012.
3. *Alfini J., Press S., Sternlight J., Stulberg J.*, Mediation Theory and Practice, 2001, 2.
4. *Bhatia V.K., Candin Ch., Gotti M.*, Discourse and Practice in International Commercial Arbitration, 2012, 212-213.
5. *Boulle L., Kelly K.*, Mediation Principles, Process, Practice, Butterworths, Canada, 1998, 12, 16.
6. *Boulle L., Field R.*, Australian Dispute Resolution, Lexis Nexis Butterworths, 2017, 58.
7. *Brand J., Steadman F., Todd C.*, Commercial Mediation, Iuta & Company, 2nd ed., Juta and Company, 2016, 13.
8. *Brooker P.*, Mediation Law, Routledge Taylor & Francis Group, 2013, 1, 9, 20.
9. *Brown H., Marriott A.*, ADR Principles and Practice, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, 2011, 107, 154, 587, 593.
10. *Buhring-Uhle C., Kirchhoff L., Scherer G.*, Arbitration and Mediation in International Business, Kluwer Law International, 2006, 176.
11. *Chern C.*, International Commercial Mediation, Informa London, 2008, 15.
12. *Cortés P.*, The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market, Cambridge University Press, Cambridge University Press, 2017, 44.
13. *Cortés P.*, The Law of Consumer Redress in an Evolving Digital Market, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, 101.
14. *Cortés P.*, Online Dispute Resolution for Consumers in the European Union, 2010, 183.
15. *Duve Ch., Eidenmuller H., Hacke A.*, Mediation in der Wirtschaft: Wege zum professionellen Konfliktmanagement, 2011, 83, 209.
16. *Eidenmuller H., Wagner G.*, Mediationsrecht, Köln, 2015, 3, 5, 34.
17. *Englert K., Franke H., Grieger W.*, Streitlösung ohne Gericht – Schlichtung, Schiedsgericht und Mediation in Bausachen, Werner Verlag, 2006, 239, 242, 244.
18. *Esplugues C.*, Civil and Commercial Mediation in Europe, Intersentia, Vol. 2, 2014, 52-53.
19. *Galves F.*, Virtual Justice as Reality: Making the Resolution of E-commerce Disputes More Convenient, Legitimate, Efficient and Secure, (1) Journal of Law, Technology & Policy, 2009, №1, 2019.
20. *Glenwinkel W.*, Mediation als ausgerichtliches Konfliktlösungsmodell, 1999, 68.
21. *Göksu M.*, Civil Litigation and Dispute Resolution in Turkey, Banka ve Ticaret Hukuru Arastirma Enstitusu, 2016, 275.
22. *Goldberg S. B., Sander F. E. A., Rogers N. H., Cole S. R.*, Dispute Resolution, Negotiation, Mediation, Arbitration, and other Processes, Wolters Kluwer Law & Business, 6th ed., Aspen Casebook Series, 2012, 121.

23. *Heetkamp S.J.*, Online Dispute Resolution bei grenzüberschreitenden Verbraucherverträgen, Universitätsverlag Osnabrück, 2018, 31, 36-38, 54.
24. *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013. V, 12-13.
25. *Kajkowska E.*, Enforceability of Multi-Tiered Dispute Resolution Clauses, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2017, 9-10
26. *Kulms R.*, Mediation in the USA in *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 1262.
27. *Kumar A.*, Alternative Dispute Resolution System, K.K.Publications, 2016, 106, 233.
28. *Leung E.*, Mediation: A Cultural Change, Asian Pacific Law Review, 2009, 17.
29. *Lindblom H.*, Progressive Procedure: The Role of Courts, Access to Justice, Group Actions, Complex Litigation and Alternative Dispute Resolution in Comparative Perspective : Twelve Essays 1985-2015, Iustus Förlag, 2017, 422.
30. *McLaren R.H., Sanderson J.P.*, Innovative Dispute Resolution: The Alternative, Carswell, 2006, 4-1, 7-8.
31. *Menkel-Meadow C. J., Love L. P., Schneider A. K., Sternlight J. R.*, Dispute Resolution Beyond the Adversarial Model, Wolters Kluwer Law & Business, Aspen Publishers Inc, 2011, 31, 224.
32. *Meyer S.A.*, Chairman, New York State Mediation Board, 1969, 164.
33. *Partridge M.*, Alternative Dispute Resolution, Oxford University Press, Oxford, 2009, 89-90.
34. *Reuben R.*, The Lawyer Turns Peacemaker, A.B.A.J. 1996, 54, 55.
35. *Roberts M.*, Mediation in Family Disputes, fourth edition, Ashgate, 2014, 8.
36. *Roebuck D.*, Mediation and Arbitration in the Middle Ages (England 1154-1558) , Holo Books, The Arbitration Press Oxford, 2013, 51.
37. *Roth M., Gherdane D.*, Mediation in Austria ნიგნძი: *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013, 260.
38. *Rule C.*, Online Dispute Resolution for Business, Jossey-Bass Publishing, San Francisco, 2002, 173.
39. *Schiffer J.*, Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 6.
40. *Spencer D., Brogan M.*, Mediation Law and Practice, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, 3.
41. *Sperr A.* in *Hopt J.K., Steffek F.*, Mediation Principles and Regulation in Comparative Perspective, Oxford University Press, Oxford, 2013.
42. *Stephen W.*, Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 7.
43. *Stephen J.W.*, Principles of Alternative Dispute Resolution, West Academic Publishing, 2016, 387.
44. *Susskind R.*, Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future, Oxford University Press, 2013, Ch.10.
45. *Susskind R.*, The End of Lawyers? Oxford University Press, Oxford, 2010, 220.
46. *Von Barga J.M.*, Gerichtsinterne Mediation, Mohr Siebeck, 2008, 5, 13, 15.
47. *von Schubert M., Haase M.* in *Schiffer J.*, Schiedsverfahren und Mediation, Carl-Heymanns Verlag, 2005, 249-250.
48. *Wahab M. A., Katsh E., Rainey D.*, ODR: Theory and Practice, A Treatise on Technology and Dispute Resolution, 2011, 122.